

בסיעתא דשמיא

זבחים צה: - קב:

צה:

אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה.

לעיל (צג:) מבואר במתני' שמריקה ושטיפה במקום קדוש, ולפי"ז כתב החזו"א (קמא סי' לו אות ג) שאף מריקה ושטיפה של קדשים קלים שנאכלים בכל העיר במקום קדוש, ופשוט.

מיהו יש לציין שהאור שמח (במשך חכמה ובמכתב) פשיטא ליה שמריקה ושטיפה בקדשים קלים היינו בכל ירושלים, וזהו המקום קדוש שלהם, והעולם מביא שכן מבואר בתוספתא ששריפתן במקום אכילתן.

ועיין בארחות רבינו (ח"א נדפס באו"ש על הש"ס כאן) שכתב שהחזו"א סיפר לכה"י שכשהגיע ספרו לבעל האו"ש אמר שלא מסתבר שכל ישראל יבואו לשבור ולשטוף כליהם בעזרה, ומכאן זה הסיק שבקדשים קלים המריקה ושטיפה בכל ירושלים ודלא כהחזו"א.

ר"ש אומר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה.

א. עיין ברש"י שכתב שכל המיעוט לקדשים קלים היינו רק ממריקה ושטיפה מיהו מ"מ בעיני הגעלה, והנה פשוט שהך הגעלה הוי רק אם רוצה להשתמש, מיהו אם לא רוצה להשתמש אין דין להגעיל את הכלי, שהרי לא נאמר כאן כלל מצות הגעלה, וכל הדין הגעלה רק כדי שלא יאכל נותר, ופשוט.

וצ"ע דלדין דקיי"ל נותן טעם לפגם מותר א"כ כל פעם הוי נותן טעם לפגם, שהרי נעשה נותר רק למחרת, ואז כבר אינו קדירה בת יומא והוי נותן טעם לפגם, ועיין ברא"ש (ע"ז פ"ה סי' לז) וצ"ע.

[ובשלמא בקדשי קדשים חידשה התורה דין מריקה ושטיפה מיהו בקדשים קלים שלא חידשה התורה דין מריקה ושטיפה, א"כ לכאורה שרי משום נותן טעם לפגם].

ב. והעולם מעיר דלכאורה בלוע כלי בשר נותר, ומאי טעמא לא יצטרכו לבער את זה משום ביעור נותר, ולענין הא לא מהני נותן טעם לפגם שהרי אין זה כלל איסור אכילה אלא חיוב לבער משום הבליעות.

ועיין בחזו"א (קמא סי' לז סק"ג) שהוכיח מהכא שאין דין ביעור על הבליעות בגונא שלא חידשה התורה [ורק בקדשי קדשים שחידשה התורה דין מריקה ושטיפה אמרינן שהוי משום ביעור הבליעות].

והעולם מבאר הא דכיון שאין חיוב לאכול את זה, ולא מצינו שיש דין להשרות את הכלי במים ולשתות את המים כדי לאכול את הבליעות ושלא יעבור בלאו של לא תותירו על הבליעות, ממילא גם אין חיוב לשרוף את זה משום שריפת נותר.

בעי רמי בר חמא תלאו באויר תנור מהו אבישול ובילוע קפיד רחמנא או דלמא אבישול בלא בילוע.

א. עיין בחזו"א (קמא לז סק"א) שכתב שספק הש"ס הוי דוקא לענין שבירה בכלי חרס, מיהו לענין מריקה ושטיפה בכלי נחושת פשיטא שבישול בלא בילוע לא בעי מריקה ושטיפה, וכן משמע קצת ברש"י (בד"ה בלוע) שדברי הגמרא רק לענין כלי נחושת ולא לענין כלי חרס.

מיהו עיין בזבח תודה לח"ח שכתב שאין חילוק בין כלי חרס לכלי נחושת ובתרויהו בעי הש"ס, ועיי"ש שהוכיח כן.

ב. ועיין בחידוש הגר"ח שאין ספק הש"ס האם כל הדין של מריקה ושטיפה הוי להוציא את הבליעות או מצוה בפנ"ע, ופשיטא שהוי מצוה בפנ"ע ורק דמספקא לש"ס האם המחייב של המצוה הוי הבישול או הבליעות.

בלוע בלא בישול לא קמבעיא לן.

א. לא מבואר טעמא דמילתא, ואם עיקר דין מריקה ושטיפה משום הבישול ולא משום הבליעות א"כ מנלן שאף בבליעות בלא בישול יש חיוב של מריקה ושטיפה, והרי הוי גזירת הכתוב בבישול וכשאינו בישול מנלן מריקה ושטיפה.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאה"
 לע"נ הרב שמואל ולאה ולייבו ר"ד
 והתורה שמואל לייבו ר"ד

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר גורן

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זילבר

חבורת הלכה
"תורה שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זילבר

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל זילבר

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו זילבר
 ג' תמוז ה'תשנ"ב

חבורת
ליב הפץ
 כבוד הרב
 קהילת קצות החושן

ועיין ברש"י שכתב שכיון שהוי נותר והתורה העידה שאינו יוצא מידי דפנו לעולם בעי שבירה, ויל"ע דמ"מ יש להסתפק האם הוי דין שבירה ובעינן במקום קדוש, ואף אם לא רוצה להשתמש בהא בעי לשבור הא, או שרק אי אפשר להשתמש בהא מיהו אין בזה חיוב שבירה, ואם רוצה להשתמש בזה לא לאכילה [וכגון לסמוך בו כרעי המיטה או להניח בזה דברים שאינם אוכל] שרי ליה, וצ"ע מאי טעמא לא מספקא לש"ס הא, ועיין.

ב. ועיין בתוס' שכתבו [ועכ"פ בשם ר"ת] דס"ל לש"ס שעירוי מכלי ראשון חשיב בישול, ונמצא שעיקר הטעם שבעי מריקה ושטיפה אינו משום שבילוע לחוד מצריך מריקה ושטיפה, אלא שכה"ג חשיב בישול, ולפי"ז אם יהיה בלוע בלא בישול כלל שמא לא יצטרכו מריקה ושטיפה, והוא חידוש, וצ"ע.

צו.

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו נהדריהו לכבשונות.

עיין ברש"י שכתב שעיקר קו' הש"ס משום שפשיטא לגמרא שעיקר החיוב של שבירת כלי חרס משום הבליעות, וצ"ע דלעיל מספקא לש"ס האם חיוב מרו"ש משום בלוע או משום בישול, ועיין בליקוטי הלכות (בזבח תודה) שכתב שהש"ס הכא פליג וס"ל שעיקר הטעם משום בליעות ולא משום בישול ולא כדבעי רמי בר חמא.

ועיין שם בליקוטי הלכות שכתב דאפשר שכונת הגמרא להקשות בדרך תפשוט הא דבעי רמב"ח, והיינו דמהא דלא מהדרינן לכבשונות מוכח שאין הטעם משום בליעות אלא משום בישול, וע"כ דחי הש"ס שבאמת הטעם משום בישול אלא שאין עושים כבשונות בירושלים.

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו נהדרינהו לכבשונות.

א. יל"ע שהרי כמו שבכלי נחושת אחרי שחל דין מריקה ושטיפה לא מהני הגעלה בחמין להפליט את הבליעות, ומשום שכבר חל בזה דין מריקה ושטיפה וכמש"כ הראשונים (עיין ברא"ש בע"ז פ"ה ועור) א"כ אף בכלי חרס מאחר שחל בהם דין שבירה יש הלכה לשבור אותם, וכיצד בעי הש"ס שיחזירם לכבשונות, ועיין בתוס' (בד"ה אלא).

ב. ועיין בחידושי הגר"ח שכתב שקושית הש"ס שנהדרינהו לכבשונות לפני שנעשה נותר, וממילא לא יחול כלל חיוב מריקה ושטיפה, ופשוט.

ויש להעיר על דבריו דלשון הש"ס [ועכ"פ לחלק מהגירסאות] קדירות של מקדש אמאי אמר רחמנא ישברו, ומשמע שעיקר קושית הש"ס מאי טעמא מבואר בתורה שישברו, ולכאורה מה הקושיא והרי מצינן למימר שהתורה איירי בכלי שלא החזירו אותו לכבשן לפני שנעשה נותר, וכמו שפרשת מריקה ושטיפה איירי בכלי שלא הגעילו אותו לפני שנעשה נותר, והכי נמי דין מריקה ושטיפה איירי בכלי שלא החזירו אותו לכבשן האש לפני שנעשה נותר, ומה קושית הש"ס.

ג. ועיין בקר"א שביאר שקושית הש"ס שאף להחזיר את זה לכבשן חשיב כשבירת כלי חרס, וקו' הש"ס מאי טעמא בעינן לשבור את זה לגמרי, והרי אפשר להחזיר את זה לכבשן ויתקיים בזה דין שבירה ויהיה אפשר אח"כ להשתמש בזה משום שיצאו הבליעות [וכן נראה בתוס' עיי"ש] וע"כ משני לפי שאין עושים כבשונות בעזרה.

ולפי"ז אין קושית הש"ס מאי טעמא צריך לשבור ואי אפשר להחזיר לכבשן, אלא הקושיא מאי טעמא לא שוברים ע"י החזרה לכבשן, ועיין בקר"א שכתב שלפי"ז צריך שהכבשן יהיה במקום קדוש, ודומיא דשבירה בעי מקום קדוש, ועיין.

ועיי"ש בקר"א שהעיר על דבריו מהא דקאמר הש"ס לפי שאין עושים כבשונות בירושלים, ולא קאמר הש"ס לפי שאין עושים כבשונות בעזרה, מיהו יש לציין שהרוקח (או"ה סי' תפד) כבר כתב שאין כונת הגמרא שאין עושים כבשונות בירושלים אלא שאין עושים כבשונות בעזרה.

לפי שאין עושין כבשונות בירושלים.

לפי"ז כל שנה היו כל עם ישראל שוברים את התנור של חרס שהשתמשו בו לקרבן פסח, והיו עושים תנור חדש, ופשוט [אי לאו דנימא שהתנור היה בישול בלא בלוע, והך מילתא מספקא לש"ס לעיל מה דינו, ועיין].

ויל"ע מהא דאמר בתענית שאמר חוני המעגל צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו, והיינו תנורים של חרס שנהרסים בגשם, והרי כל שנה שברו את התנור ועשו תנור חדש, ודוחק לומר שאיירי בתנורים שעשו אותו בשביל שנה הבאה, ועיין.

וכי עושין אשפות בעזרה.

צ"ע מאי קשיא לגמרא, ומאי טעמא לא מצינן למימר שמיד אחרי ששברו את זה הוציאו את זה מהעזרה, ומאי קשיא לגמרא.

ועיין בתוס' רא"ש (יומא כא.) שהוכיח מהכא שאסור להוציא את השברים מחוץ לעזרה, מיהו תמה התוס' רא"ש בטעם הדבר ומאי טעמא אי אפשר להוציא את זה אחרי השבירה מחוץ לעזרה.

ועיין בריטב"א (שם) שכתב שגנאי הוא לקדשים, להוציא את הבליעות שלהם לחוץ.

הא דתני שמעיה כלי חרס היו נבלעים במקומם.

עיין בפלתי (יו"ד סי' ק"ג ס"ק ר') שתמה מאי מספקא לש"ס האם בישול בלא בילוע אוסר, ומאי טעמא פליגי תנאי האם בקדשים קלים יש דין מריקה ושטיפה, והרי אפשר לפשוט את המחלוקת ע"י שיבדקו האם הכלים נבלעים שם או לא, שאם הם נבלעים ע"כ שיש דין לשבור אותם, מיהו אם הם לא נבלעים ע"כ שאין דין לשבור אותם.

והעולם דן שכל זמן שלא נפשט הספק האם בישול בלא בילוע בעי שבירה, א"כ ודאי שהכלים יבלעו, שהרי יש חיוב משום ספק דאורייתא לשבור את זה, ולהכי אי אפשר להוכיח מהתם מידי. [ורק שאם לא היה נבלע היה ראייה מהתם].

ויש לדון כן אף לענין המחלוקת האם קדשים קלים בעו מריקה ושטיפה או לא, ועיין. [ובפשטו הא מיהא שאם לא היה נבלע לאדם שסובר שאף קדשים קלים בכלל הפרשה א"כ היה לנו ראייה להך מחלוקת, מיהו מסתמא לא היה קורה כהאי גונא, ורבנן שסברו שקדשים קלים בעו מריקה ושטיפה ממילא היה נבלעים הכלים שלהם בעזרה].

כלי חרס היו נבלעים במקומם.

א. בפשוטו הכונה במקום שבו שברו, ולא דוקא במקום של זריקת נוצות ותרומת הדשן [דהיינו בקרן מזרחית דרומית] ויל"ע לפי"ז לענין קדשים קלים אם נימא ששבירתם בכל מקום בירושלים (וכמו שהובא לעיל באו"ש) ולכאורה בכל מקום בירושלים שישברו את זה מיד יבלע, והוא חידוש.

ובפשטו כל הנושא שנבלע במקומם משום שלא יהיה טירחא לפנות את זה וכדו', מיהו בראשונים (עיין במאירי יומא כא.) נראה שענינו משום שצריך לגנוז את זה, ולהכי לא סגי בכך שישברו את זה ויש הלכה לגנוז את זה, ולהכי נשברו במקומם לקיים מצות גניזה.

ב. ועיין בספר שערי המקדש והקרבנות שכתב כדבר פשוט שכשפסק הנס הנ"ל א"כ צריכים היו הכלים גניזה, ולא סגי בכך שיניח את זה באשפה או ישתמש בהם לסמוך בהם כרעי המיטה, וצ"ע מאי טעמא.

ג. ועיין בקול הרמ"ז (על המשניות) שכתב שהביאור בהא משום שעיקר הדין לשבור את הכלי חרס היינו משום שהוי כעין כילוי נותר, ולהכי בעינן לגנוז את זה שרק ככהאי גונא מתקיים נחשב שמתכלה ע"י שבירה.

מיהו יש לעיין דנראה בגמרא שלהך מ"ד שלא ידע שהיו נבלעים בעזרה, א"כ היו עושים אשפתות בעזרה, ולא נראה שגנוז את זה, ועיין.

צו:

חומר בהזאה שההזאה ישנה בחטאות בפנימיות ובחטאות החיצוניות.

העולם מעיר דכיון שמבואר בסוגיין שאף בניתו מחטאת הפנימית על בגד טעון כיבוס, א"כ מאי טעמא לא היו צריכים אחרי יו"כ לכבס את הפרוכת שהרי ניתז שם דם של חטאת, ובכלל הדין שבגד שניתז עליו דם חטאת טעון כיבוס, ועיין במהרש"ם ביומא (נז.) שתמה כן, וצ"ע.

[ובשלמא לרבנן דס"ל שלא היו הדמים נוגעים בפרוכת ניחא, מיהו להך גיטא שהיו הדמים נוגעים בפרוכת קשה].

וישנה לפני זריקה.

עיין באבהא"ז (מעשה הקרבנות פ"ח הי"ב) שתמה שקודם זריקה איכא לאו דלא תוכל לאכול בשערך, וא"כ אף קודם זריקה יש בליעות האסורות ומאי טעמא לא בעינן מריקה ושטיפה.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאח"
 לע"נ ר' שמואל ולאח ח"י
 ומיטודו של ר' יצחק

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

ברכפלד

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרבני מאיר ברוך

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ הרבני שלמה

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרבני שלמה זלמן

קרית ספר

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרבני יקותיאל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרבני אליהו

חבורת
ליבו הפץ
 כתיבת התורה
 קהילת קצות החושן

ובפשטו הביאור כמ"כ החזו"א שוראי שאף בחטאות הפנימיות וכן קודם זריקה בעינן הגעלה מיהו נפק"מ דלא בעינן במקום קדוש וכן לא בעינן דוקא מריקה ושטיפה ואפשר רק הגעלה, וכן אפשר ע"י נכרי, וכן אם לא רוצה להשתמש לא חייב, משא"כ במרו"ש שאף אם לא רוצה להשתמש חייב בהא כיון דהוי שריפת נותר.

ויש להוסיף (וכ"כ החזו"א שם) דהוי נותן טעם לפגם ולא בעי מידי, ורק בקדשים לאחר זריקה חידשה התורה שנותן טעם לפגם אסור ובעי מריקה ושטיפה.

צז.

רבי טרפון אומר אם בישל בו בתחילת הרגל יבשל בו כל הרגל וחכ"א עד זמן אכילה מריקה ושטיפה.

א. עיין בחזו"א שכתב שכר"ע מודו שאם היה הגעלה לפני שנעשה נותר לא חל בזה דין מריקה ושטיפה, ולא מבואר דא"כ במאי פליגי ר"ט ורבנן.

ועיין בחזו"א שכתב (קמא סי' לז סק"ו) שמהתורה חכמים מודו לרבי טרפון דשרי לבשל בזה שלמים בלא מריקה ושטיפה, ורק שמד"ס מיתסר משום שהשלמים של אתמול נותן טעם בשלמים של היום וממעט את זמן אכילת השלמים של היום, ור"ט ס"ל שכיון שמהתורה אין איסור נותן טעם במינו והוי רק איסור מד"ס לא החמירו חכמים ברגל, מיהו בשאר ימות השנה מודה ר"ט לרבנן שמד"ס מיתסר.

ולפי דברי החזו"א אף רבנן מודו לרבי טרפון שע"י בישול נוסף בכלי נחשב כהגעלה, וממילא לא חל כלל דין מריקה ושטיפה, ופשוט.

ב. מיהו עיין בחידושי הגר"ח שנקט שרבנן חולקים על רבי טרפון מה"ת, וכן נקט הקר"א, ובטעם הדבר מצינו ב' נוסחאות חדא דס"ל לרבנן שאף שהיה הגעלה יש חיוב מריקה ושטיפה, ולא מהני ההגעלה לפטור מריקה ושטיפה, וכן נקט הקר"א והגר"ח בחד גיסא עיי"ש.

ולפי"ז מחלוקת ר"ט ורבנן בכל גונא שאדם הגעיל את הכלי קודם שנעשה נותר האם אח"כ בעי מריקה ושטיפה.

מיהו כתב הגר"ח דשמא רבנן חולקים על ר"ט וס"ל שבישול לא חשיב הגעלה, מיהו אם באמת היה נחשב הגעלה וכן אם עשה הגעלה מעליא מודו רבנן לר"ט דמהני ולא בעינן מריקה ושטיפה.

ג. ועכ"פ לכאורה לפי"ז רבנן ור"ט לא פליגי דוקא ברגל אלא פליגי כל השנה כולה האם מהני בישול אחר להפקיע ממצות מריקה ושטיפה או לא, ויל"ע מאי טעמא פליגי דוקא ברגל, ועיין ברש"י שכתב שברגל מצוי כל פעם שמבשלים אחרי חטאת שלמים, ולכאורה הכונה שבכל השנה כולה אוסר ר"ט מדרבנן להשתמש בלא מריקה ושטיפה שמא ישתמשו אף בלא הגעלה, מיהו ברגל לא גזר, ועיין.

ורבי אמר לך הגעלה לא קאמינא.

א. בפשוטו לפי"ז אליבא דרבי יש ב' הלכות ויש דין להגעיל את הכלי להפליט את הבליעות, ויש עוד דין נוסף של מריקה ושטיפה.

ולכאורה לא שייכי ב' הדינים להדדי, והדין להגעיל יכול להיות מחוץ לעזרה ואין בו דין במקום קדוש, ואפשר לעשותו ע"י נכרי וביין ואם בלע רק מקצת מהכלי מהני הגעלה רק לאותו מקצת (וכלעיל בע"ב לענין הגעלת תרומה) ורק שיש דין נוסף שאחרי זה בעינן לעשות מריקה ושטיפה במקום קדוש וכו'.

ב. ולא ידענא מאי טעמא בהגעלה לא יתקיים הדין לעשות מריקה, ודוחק לומר שיש דין אליבא דרבי שהגעלה תהא דוקא בצונן (מיהו החזו"א דן בהא דשמא בעינן דוקא צונן ולא מהני חמין).

ושמא אה"נ אם עביד הגעלה דמהני אף לענין מריקה לא בעינן למיעבד הא והא, מיהו אם עשה הגעלה במקצת כלי וביין בהא נאמר דלא מהני ובעי למיעבד שוב מריקה ושטיפה, והדברים מחודשים.

ויל"ע האם לרבי מצינן למיעבד קודם מריקה ושטיפה ורק אח"כ למיעבד הגעלה, דהא לכאורה הוי ב' מילי שלא שייכי להדדי, וצ"ע.

ג. מיהו יש לציין לחזו"א (סי' לז סק"ד) שנקט שאף ההגעלה דבעינן לרבי הוי משום דין מריקה ושטיפה וממילא בעי במקום קדוש, וצ"ע.

צז:

ליתי עשה ולידחי ל"ת.

עיין בשפ"א שתמה שהרי יש עשה של שריפת קדשים וכיון שהוא בלע מהנותר ממילא יש מ"ע לשרוף אותו, ואין זה רק ל"ת, וכיצד בעי הש"ס שנימא עשה דוחה ל"ת.

גן הדסים

ברכפלד

קרית ספר

<p>חבורת הלכה "עטרת שמואל ולאח" <small>לע"נ הרב שמואל לאה ולי"נ הרב והתורה שמואל לימור ויל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים"</p>	<p>חבורת מסכתות ש"ס "תורת מאיר" <small>לע"נ הרב ר' מאיר נאדל וברוך שיר</small></p>	<p>חבורת דף היומי "תורה שלמה" <small>לע"נ הרב ר' שלמה זילבר</small></p>	<p>חבורת הלכה "תורת שלמה זלמן" <small>לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זלמן זיל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים" "חזון יקותיאל" <small>לע"נ הרב ר' יקותיאל זעא וזמן זיל</small></p>	<p>חבורת מסכתות הש"ס "עליית אליהו" <small>לע"נ הרב אליהו זיל</small> <small>בן זמן ר' יצחק נחמני סליטא</small></p>	<p>חבורת ליב הפץ <small>בית המדרש קהילת קצות החושן</small></p>
--	---	---	--	---	---	--	--

ועיין בעמודי אור (סי' נא) שתמה כן, והוכיח מהא שלענין עשה של שריפה לא אמרינן שטעם כעיקר, ואין חיוב לשרוף את הטעם, וכל החידוש של טעם כעיקר הוי רק לענין איסורים ולא לענין מצות עשה.

ועיין בחזו"א (סי' לו סקי"ב) שדן בהא דשמא אף שיש מצות עשה לשרוף קדשים פסולים, מיהו כשאוכל את זה אינו סותר את המצוה אלא גורם לבטל את חיובה, ואינו נחשב כמבטל עשה בידיים, ושפיר נימא ליה לאכול את הקרבן וממילא יפקע החיוב שריפה, ועיי"ש שהאריך.

אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש שנאמר ועצם לא תשכרו בו אחד עצם שיש בו מוח וכו'.

א. עיין בתוס' (סוד"ה ואחד עצם) שתמהו שהרי עשה דוחה ל"ת רק בכהאי גונא דהוי בעידנא, והכא לא הוי בעידנא שהרי בתחילה עובר באיסור של שבירת עצם ורק אח"כ אוכל ומקיים את המצוה של אכילת קרבן פסח, וכיצד בעי הש"ס דנימא בהא עשה דוחה ל"ת.

ב. וידוע מש"כ בפסקי תוס' בסוגיין שמוכח מהכא שאם אי אפשר לקיים את העשה בענין אחר עשה דוחה ל"ת אעפ"י שאינו בעידנא, ולא מבואר טעמם ואם עשה לא דוחה ל"ת כשאינו בעידנא ומהתורה א"כ מה לי אם אפשר לקיים את העשה באופן אחר או לא.

ועיין ברע"א שכתב וז"ל עיקר סברת פסקי תוס' דדוקא מה דלא צריך לקיום עשה זהו לא מקרי התחלת הקיום ולא מקרי בעידנא מיהו בשבירת עצם השבירה הוא התחלת קיום המצוה ומקרי בעידנא עכ"ל, וע' משל"מ ז"ל בפ"ח מה' ק"פ ובקר"א בסוגיין.

אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש.

א. במהרי"ק (שורש קלט) מבואר שהוא מפני שהלא תעשה של קדשים חמור יותר, מיהו עיין בטורי אבן (ר"ה דף כח ע"ב ד"ה הרי) שתמה דכשם שלא תעשה שבמקדש חמור, כך גם העשה שבמקדש חמור, ומאי טעמא העשה של מקדש לא ידחה ל"ת של מקדש, ולכן ביאר שהוא גזירת הכתוב שבמקדש אין עשה דוחה לא תעשה, ולא משום שהוא חמור טפי.

ב. והנפק"מ לכאורה בין ב' הנוסחאות האם עשה דוחה ל"ת שלא שייך למקדש, ומצינו שפליגי בהא הראשונים, דתוס' (עירובין ק.) תמהו מאי טעמא מבואר שהניתינן במתן אחת שנתערבו במתן ד' לא יתן ד' מתנות משום בל תוסיף, ומאי טעמא לא נימא שהעשה של נתינת מתנות הדם ידחה את האיסור של בל תוסיף.

ועיי"ש בגליון הש"ס שכתב בשם המהרי"ק שעשה לא דוחה לא תעשה שבמקדש, ובפשוטו תוס' פליגי וס"ל שכיון שהלאו של בל תוסיף לא שייך למקדש ליכא ביה להך כללא, ולכאורה המחלוקת הנ"ל תלויה בהא, שאם עיקר הדין משום שלאו של מקדש חמור א"כ בגונא שהלאו לא שייך כלל למקדש ממילא עשה דוחה אותו, מיהו אם יש גזירת הכתוב שעשה לא דוחה ל"ת שבמקדש א"כ אין חילוק בין הדברים ובכל גונא לא דחי.

ג. ועין שו"ת נו"ב תנינא אהע"ז (סי' קמ"א) שדן האם רב אשי חולק על כלל זה דאין עדל"ת שבמקדש עיי"ש.

יקדש עשה הוא.

עיין בשפ"א שתמה שלפי"ז נמצא שהאוכל מבשר קודש פסול עובר בלאו, ועשה דחי הא, מיהו אם הוי קודש כשר שנגע בפסול עובר אף בעשה ועשה לא דחי הא וזו לא מסתברא, וצ"ע.

צח:

הדר פשטה דאין טעונין כיבוס.

בפשוטו מבואר בגמרא שכל החיוב לכבס את הבגד רק אחרי שנבלע בו הדם, ולפי"ז תמהו האחרונים מאי טעמא מבואר בגמרא (לעיל צג.) שאם ניתז דם על בגד טמא בעי כיבוס, ומשום שברגע שנגע בבגד עדיין לא היה הדם טמא, והרי לכאורה כיון שכל החיוב כיבוס רק מזמן הבליעה, א"כ נטמא הדם לפני שנבלע בבגד, וממילא לא בעינן כיבוס.

ומטו מבתראי לתרץ שאין כונת הגמרא שהחיוב כיבוס חל רק ברגע שנבלע הדם בבגד, וודאי שאף בלי שום בליעה יש חיוב כיבוס, ורק שיש תנאי שרק בכהאי גונא שיכול להבלע יש חיוב כיבוס, מיהו בגונא שאינו יכול להבלע ליכא חיוב כיבוס, מיהו בגונא שעתיד להבלע אף לפני הבליעה יש חיוב כיבוס, והדברים מחודשים.

גן הדסים

ברכפלד

קרית ספר

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאח"
 לע"נ ר' שמואל ולאח ח"ינור ז"ל
 והנהיג עטרת לימוד ז"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר גורן ז"ל

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ הרב ר' שלמה ז"ל

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן ז"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל ז"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו ז"ל
 ג' תמוז ה'תשנ"ב

חבורת
ליבו הפץ
 בבית המדרש
 קהילת קצות החושן

בעי רבא דם ורכב על בגדו מהו.

לכאורה עיקר ספק השי"ס היינו האם מקפיד או לא מקפיד, ויל"ע מאי טעמא לא נשאל אותו, ואי נימא דלא אזלינן בתר כל אדם ואדם אלא בתר רוב העולם, והקובע אם מקפיד או לא היינו האם דרך בני אדם להקפיד, ניחא דספק השי"ס האם דרך בני אדם להקפיד על כך, ועיין.

צ"ט.

כהן המחטא אוכל ושאינו מחטא אינו אוכל.

א. בפשוטו הוי גזירת הכתוב שלא ניתן זכות חלוקה לכהן שלא יכול להקריב, ופשוט.

מיהו עיין ברש"י בב"ק (ק"ט): שנקט שהכהנים מקבלים את הקרבנות כשכר על עבודתם, ולפי"ז לכאורה פשוט שכהן שלא עובד לא מגיע לו שכר וממילא לא חולק.

ואין לתמוה כיון שהכהנים מקבלים את הקרבנות כשכר על עבודתם, א"כ כהן שלא עבד לא יקבל מידי, שהרי לא מגיע לו שכר, מיהו הביאור פשוט שהעבודה מוטלת על כל אנשי המשמר וכשאחד מאנשי המשמר עובד נחשב שעובד בשביל כולם, וממילא לכולם מגיע שכר.

ב. והדברים מפורשים ברמב"ן (עה"ת ויקרא ז – ט) שכתב וז"ל וכן מה שאמר והכהן אשר יכפר בו לו יהיה, באו לומר שיהיו בשכר ההקרבה לכהנים הטהורים הנמצאים שם, שכלם הם מקריבים ביד או בצווי, כי היחיד מהם או השנים ושלושה המקריבים ברשות כולם הם עושים ובשליחותם, וכולם עומדים על הקרבן, כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו עכ"ל.

ועיין לקמן משנ"ת בדין בעל מום שחולק.

בעל מום רחמנא רבייה.

א. לעיל נתבאר שעיקר הטעם שהכהנים מקבלים את הקרבנות הוי כשכר על עבודתם, וצ"ע דא"כ מאי טעמא בעל מום חולק, ומאי טעמא רחמנא רבייה.

ועיין ברש"י בקידושין (נג): שכתב שבעל מום אוכל משום שאף הבעלי מום היו מתליעים בעצים ומפשיטים ומנתחים ושוחטים, ולפי"ז עיקר הטעם שבעל מום אוכל משום שאף בעל מום עובד ומגיע לו שכר עבודה.

ויש לדון לפי"ז האם נימא שבעל מום שלא יכול להתליע בעצים ולשחוט לא יחלוק בקדשים, ועיין (ועיין בב"ק קי. לענין זקן וחולה ואכמ"ל).

ב. מיהו עיין בחידושי הגרי"ז (ועיין באשר לשלמה ח"ג סי' מט שהאריך בהא) שכתב שהתורה חידשה פרשת חלוקה חדשה לבעל מום, ואעפ"י שכל פעם הכהנים חולקים בבשר חלף עבודתם, מיהו בבעל מום התחדש דין חלוקה חדש שלא שייך כלל לעבודה, והוי פרשת חלוקה חדשה. [ויסוד הדברים שמצינו דברים שהכהנים זוכים ואינן בתורת שכר עבודה וכגון שדה אחוזה וחרמים ועוד, ואף בעל מום שחולק בקדשים הוי מהך דינא].

וידוע שהקצוה"ח (רמג סק"ד) נקט שהכהנים לא צריכים כונה לזכות בקדשים, ומשום שהוא שכר על העבודה שלהם ושכר קונים אף בלא כונה (עיי"ש) ויש לדון לענין בעל מום שחולק בקדשים האם בעי כונה או לא, ולכאורה תליא בהא דאם נימא שאף בעל מום מקבל את זה כשכר על העבודה שמתליע בעצים וכדו' א"כ אף בעל מום לא בעי כונה לקנות, מיהו אם נימא שבבעל מום התחדש פרשת חלוקה חדשה שאינה שכר על העבודה א"כ לכאורה בעינן כונה לקנות, ואעפ"י שכל פעם שזוכים הכהנים בקרבנם לא בעו כונה, ודו"ק.

רב יוסף אמר מכדי מאי יאכלנה יחלקנה לכתוב רחמנא יחלקנה מאי יאכלנה ש"מ ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק.

בפשוטו לפי דברי רב יוסף א"כ אין עיקר הכלל האם ראוי לעבודה או לא, אלא האם ראוי לאכילה או לא, וצ"ע מאי טעמא תני' במתני' "שכל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר" והוי למבואר עיקר הנושא אינו האם ראוי לעבודה אלא האם ראוי לאכילה, ועיין בשפ"א שתמה כן.

ועיין בשפ"א שכתב שאף לפי דבריו יש הלכה שרק ראוי לעבודה חולק, ומשום הכי קטן אינו חולק ואעפ"י שאוכל, ורק שם"ל שיש עוד כלל שראוי לאכילה חולק ושאינו ראוי לאכילה אינו חולק.

בעי ר"ל בעל מום והוא טמא מהו שיחלקו לו.

א. לכאורה תמוה טובא כיון שכל טמא לא חולק מה לי שהכא הוי גם בעל מום, ואטו בגלל שהתווסף בו פסול של בעל מום יוכל לאכול בקדשים, והוא פלא.

ועיין בלקח טוב (לגר"י ענגיל כלל ו) שכתב שכמו שמצינו שיש מושג של אין איסור חל על איסור, הכי נמי יש מושג של אין פסול חל על פסול, ומספקא לש"ס בגונא שהיה קודם בעל מום ורק אח"כ נטמא דשמא לא חל פסול טומאה על פסול בעל מום, וממילא יוכל לאכול ככל שאר בעלי מומין שאוכלים.

ולפי דבריו כל ספק הש"ס דוקא כשקודם היה בעל מום ורק אח"כ נתוסף לו הטומאה, דשמא בכהאי גונא לא חל כלל פסול טומאה, ופשוט.

ויל"ע דבגמרא ביבמות (לג): מובא מחלוקת האם בעל מום ששימש בטומאה לוקה שנים או אחד, ויסוד הנושא האם איסור חל על איסור או לא, ולכאורה לפי דבריו סוגיין תלוי בסוגיא דיבמות, ואם נימא שלקי שנים א"כ על כרחנו שחל איסור טומאה על איסור בעל מום, וממילא פשיטא שלקי שנים.

ב. ועיין בחידושי הגר"ס שכתב בביאור דברי הש"ס כע"ז שמספקא לש"ס בגונא שקודם היה בעל מום ואח"כ נהיה טמא דשמא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי, וכיון שהותר לו לחלוק מדין בעל מום הכי נמי מותר לו לחלוק מדין טמא, ועיין בהא.

ג. מיהו בתראי ביארו (עיין בחידושי הגר"ח) שעיקר ספק הש"ס משום שבבעל מום התחדש פרשת אכילה חדשה שאינה מגיע כשכר על עבודתו, והוי פרשת אכילה חדשה, ומשום הכי מספקא לש"ס דשמא בהך פרשה לא איכפת לן כלל שהוא טמא ואינו ראוי לעבודה, שהרי הטעם שחולק אינו משום שכר על העבודה, ופשוט.

ולפי"ז ספק הש"ס דזה פשיטא שלא איכפת לן אם יכול לעבוד או לא, מיהו מספקא לן דשמא יש דין נוסף שבעינן ראוי לאכילה, וכיון שטמא אינו ראוי לאכילה ממילא לא מצי לחלוק והכי פשיט הש"ס

בעל מום והוא טמא מהו שיחלקו לו וכו' ש"מ ראוי לאכילה חולק שאין ראוי לאכילה אינו חולק

עיין בטהרת הקודש שדן שלפי"ז קטן בעל מום יוכל לחלוק בקדשים, ומשום שהכא אין חסרון שלא ראוי לאכילה שהרי קטן אוכל, וזה חידוש גדול.

מיהו בפשוטו הך מילתא תליא בנידון לעיל, דאם נימא שעיקר הטעם שבבעל מום והוא טמא ענינו משום שלא חל פסול טמא על פסול בעל מום, א"כ הכא שהפסול של קטן קדם לפסול של בעל מום ממילא פשיטא שלא חולק, וכל הספק רק להך גיסא שעיקר הטעם שבבעל מום והוא טמא אוכל [לחד גיסא] משום ש פרשה חדשה של אכילה לבעל מום, ולענין הא לא איכפת לן אם ראוי לעבודה או לא, ולפי"ז יש לדון שאף קטן בעל מום יחלוק, ועיין.

צט:

בפסח אידי דאכיל פסח אכיל שלמים וכו'.

עיין באילת השחר שהסתפק האם נימא שכל ההיתר יהיה רק עד חצות, שזהו זמן אכילת פסח [אי מה"ת אי מד"ס] מיהו לאחר חצות חוזר עליו איסור אונן ואסור לאכול בקדשים, או דלמא ששרי ליה לאכול קדשים אף אחרי חצות ואף שכבר אינו זמן אכילת פסח.

שלמים כשהוא שלם הוא מביא ואינו מביא כשהוא אונן.

מבואר כאן שאונן לא יכול לשלח את קרבנותיו כל זמן שהוא אונן, ולא מבואר להדיא האם הוי דינא דרבנן או דינא דאורייתא, ועיין ברש"י בסוף הסוגיא (בד"ה קנתי מיהת פסח) שכתב וז"ל דבשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא עכ"ל, ומשמע שאין הכרח האם כונת ר"ש לדין דאורייתא או לדין דרבנן.

ולקמן (ק.) כתב רש"י (בד"ה אביי אמר) וז"ל דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר עכ"ל, ומשמע שהך דינא הוי מהתורה ולא מד"ס, ועיין במנ"ח (רסד סק"ל) שנקט בדעת הר"מ דהוי מהתורה, וכן נקט הקר"א בדעת התוס' ועוד אחרונים.

מיהו עיין בזבח תודה (לחפץ חיים) שנקט שהוי מדרבנן בעלמא, וקרא אסמכתא בעלמא.

שלמים כשהוא שלם הוא מביא ואינו מביא כשהוא אונן.

א. האחרונים דנו מה הדין אונן שהביא קרבן באנינותו האם הקרבן נפסל או לא, ועיין בזבח תודה שהסתפק בהא, מיהו החזו"א (זבחים סי' ד סק"ח) כתב שודאי שהקרבן כשר בדיעבד, וכל הדין שאונן לא מקריב היינו משום כבוד הקרבן, מיהו בדיעבד ודאי שהקרבן כשר.

א. מבואר בגמרא חידוש עצום שקודם חצות מותר לאדם להטמאות ואעפ"י שידוע שמחמת שנטמא לא יוכל להקריב קרבן פסח לא איכפת לן מהא, ושרי לו להטמאות.

והעולם מעיר שהרי בכל המצוות יש דין השתדלות לפני המצוה לדאוג ללולב לפני סוכות, ולשופר לפני ר"ה, ומאי טעמא לא חייב לדאוג לפני חצות שלא יהיה טמא, ומאי שנא קרבן פסח שבכרת משאר כל המצוות עשה.

ועיין בנשמת אדם (כלל סח) שהוכיח מסוגיין שאין חיוב על אדם להשתדל לפני זמן המצוה שהוא יוכל לקיים את המצוה, ויכול אדם שלא לקנות לולב בעריו"ט וממילא ביו"ט לא יהיה לו לולב וכמבואר בסוגיין, מיהו בפשוטו אינו כן, וצ"ע מסוגיין.

ב. ומשמע לכאורה כמו שיסדו בתראי שהפטור של טמא מקרבן פסח אינו רק אונס אלא הוא חפצא של פטור, ולהכי קודם זמן המצוה אין לו חיוב לא לעשות את עצמו פטור מהמצוה, ולא דמי לחסרון לולב בסוכות וחסרום שופר בראש השנה שהוי רק דין אונס ולא דין פטור.

ג. וידוע שהצל"ח (פסחים ג:) כתב שאדם לא חייב לבוא לפני פסח למקדש ומותר לו להיות בדרך רחוקה, ותמה עליו המנ"ח דאטו אדם לא חייב לקנות לולב לפני סוכות ומאי שנא הא מהא, ובפשוטו ביאור דברי הצ"ח כמשנ"ת דרך רחוקה הוי פטור מקרבן פסח ולא רק דין אונס, ולהכי אין דין השתדלות לאדם לפני פסח לא להיות פטור, ודו"ק.

[ועיין בכל זה בסוגיא דסוכה כה: דבעינן להוכיח דין עוסק במצוה בנושאי ארונו של יוסף].

לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה.

א. בפשוטו אף למ"ד רשות אם אין אדם אחר שיכול להטמאות יש חיוב על הקרובים להטמאות, שהרי זה מת מצוה שהכל חייבים לקברו, וע"כ שאירי כשיש אדם אחר שיכול להטמאות, ולפי"ז אף בכהאי גוונא יש מצוה וחובה אליבא דר"ע להטמאות.

וכן נראה מאשתו של יוסף הכהן שלא נראה שלא היה אדם שהיה יכול להתעסק איתה, ואפ"ה היה מצוה וחובה על יוסף הכהן להטמאות לה, וכן נקטו הרבה אחרונים, מיהו עיין במהרש"א בסוטה (ג:) שנקט שאם יש אדם אחר שיטמא אין חיוב לקרובים להטמאות.

ב. ועיין בתוס' (סוטה ג:) שתמהו מה הנפק"מ האם יש מצוה להטמאות לקרובים או לא, וכתבו שהנפק"מ לטמאות אותו בעל כרחו, ותו שנפק"מ לעוסק במצוה, שאם הוי חובה יש לו לפטור של עוסק במצוה פטור מהמצוה, מיהו אם הוי רשות ליכא ליה לפטור של עוסק במצוה.

ויל"ע דלכאורה יש עוסק במצוה מדין קבורת מת ומדין והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה שמינה ילפינן שיש מצוה בלויית המת, ואף בלא החיוב של "לה יטמא", וצ"ע.

קא:

טומאה באונס באתה.

עיין ברש"י שכתב וז"ל שרצו להשהותה על הלילה ולאכלן כולם יחד ונטמאת באונס עכ"ל, ולא מבואר מה הענין לאכול את זה כולם יחד, ומאי טעמא לא אכלו את זה מיד משום דינא דזריזין מקדימין למצוות, וצ"ע.

סבר לה כרבי אלעזר דאמר לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי.

ידוע מש"כ המשך חכמה (במדבר פ"ח פ"א) שאף להך מ"ד היה יכול לאכול בקדשים קלים, ומשום שלא גרע מבנות אהרן שאוכלות משום אביהם, ואף פנחס יכול היה לאכול מדין אביו.

מיהו החזו"א (אהע"ז סי' קמח לדף לו.) חלק על כך, ונקט שבן לא טפל לאביו ולא יכול לאכול משום אביו, ורק בת טפלה לאביה ויכולה לאכול משום אביה.

דלמא שאני משה דטריד בשכינה.

בפשוטו כונת הגמרא שלא היה למשה רבינו זמן לאכול את הקדשים ומשום שטרדתו, מיהו עיין בדובב מישרים (ח"א סי' קיב) שנקט שכיון שהיה טריד היה פסול לאכילת קדשים, וכמו אונן שפסול לאכול בקדשים ומשום שטריד הכי נמי משה רבינו שטריד היה פסול לאכילת קדשים, והדברים מחודשים.

גן הדסים

ברכפלד

קרית ספר

<p>חבורת הלכה "עטרת שמואל ולאה" <small>לע"נ רבי שמואל ולאה ולייבו ר"ל והתורה שמואל לייבו ר"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים"</p>	<p>חבורת מסכתות ש"ס "תורת מאיר" <small>לע"נ הרב רבי מאיר גורן ז"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "תורה שלמה" <small>לע"נ הרב רבי שלמה זלמן ז"ל ונחם פול קשר ז"ל</small></p>	<p>חבורת הלכה "תורת שלמה זלמן" <small>לע"נ הרב רבי שלמה זלמן ז"ל</small></p>	<p>חבורת דף היומי "חבורת השותפים" "חזון יקותיאל" <small>לע"נ רבי יקותיאל ז"ל</small></p>	<p>חבורת מסכתות הש"ס "עליית אליהו" <small>לע"נ רבי אליהו ז"ל ורבינו ר' יצחק גינתון ז"ל</small></p>	<p>חבורת ליב הפץ <small>בית המדרש קהילת קצות החושן</small></p>
--	---	--	--	---	---	--	--

ויש לבאר הא מעט להך גיסא שיסוד האיסור של אונן לאכול בקדשים משום שבעינן למשחה,

קב.

משה זר הוא ואין זר רואה את הנגעים וא"ת אהרן הסגירה אהרן קרוב הוא.

א. ידוע קושית העולם שהרי אף משה נחשב קרוב, ומאי טעמא נראה שכל החסרון של משה רק משום שהיה זר ולא משום שהיה קרוב.

והעולם מתרין עפמש"כ המהר"ל שהטעם שבמתן תורה לא אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, כיון שהקב"ה כפה על עם ישראל הר כגיגית, ונמצא שכל עם ישראל התגיירו בכפיה, ובגירות בכפיה לא אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

ולפי"ז כיון שמשה רבינו לא היה בתחתית ההר ולא כפו אותו להתגייר ממילא על משה רבינו יש דין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ומשום הכי אינו נחשב קרוב של מרים, ורק אהרן שהגירות שלו היתה בכפיה חשיב קרוב, ואינו יכול לראות את הנגעים מדין קרוב.

ב. מיהו צ"ע טובא דלהדיא מבואר בגמרא (ב"ב קנט.) שמשה ואהרן פסולים להעיד ומשום קרובים, ולא אמרינן שמשה רבינו התגייר ואינו קרוב של אהרן וממילא יכול להעיד, וע"כ דלא כהך תי'.

ג. ובפשוטו אה"נ מצי התנא למימר שהחסרון של משה משום שהוא קרוב, ורק שמהדר הש"ס למימר שיש עוד חסרון שהוא זר, ופשוט.

משה רבינו כהן היה.

עיין בחת"ס (יתרו פי"ח פ"ב) שתמה כיצד משה רבינו החזיר את ציפורה והרי כהן אסור להחזיר גרושתו, [והעולם דן דשמא נשא אותה קודם שנהיה כהן ואף כשנעשה כהן אין חיוב לגרש אותה, ועיין בחבצלת השרון (פרשת יתרו שהאריך בהא)].

עוד יל"ע דמבואר בקידושין (לב.): שמשה רבינו שימש בסעודה, ומוכיח הש"ס מהתם שנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, וצ"ע שהרי למשה רבינו היה גם דין כהן וכידוע שהראשונים פליגי האם כהן יכול למחול על כבודו ולשמש אחרים (עיין במ"ב סוף סי' קכח מה שהביא מהמרדכי בגיטין סי' תא).

עוד יל"ע דמבואר בגמרא לקמן שמשה רבינו היה מלך, ותמה החקרי לב (או"ח סי' קכ) שמפורש בירושלמי (הוריות פ"ג) שכהן גדול לא יכול להיות מלך, וצ"ע ממה רבינו שהיה מלך והיה כהן גדול.

ועיין בקטע הבא משנ"ת בס"ד.

שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובים בפרשה.

א. בפשוטו כונת הגמרא דאה"נ לא חסר למשה רבינו בקדושת כהונה, מיהו יש תנאי בפנ"ע במראות נגעים דבעינן אהרן ובניו, ולא סגי בכך שיש קדושת כהונה.

מיהו עיין בראב"ד (תמיד כח.) שתמה כיצד לומדים ממה רבינו שיש דין שהלויים ישמרו בבית המקדש והרי משה רבינו היה כהן, וכתב הראב"ד שכיון שאהרן לא היה יכול לראות את הנגעים ממילא לא נחשב לגמרי ככהן.

ומשמע לכאורה שאין זה רק חסרון בכך שיש תנאי שיהיה אהרן ובניו, אלא שהוי עוד דרגה בקדושת כהונה, והך מילתא לא היה למשה רבינו.

ב. ויש להוכיח כן מהא דאמר הש"ס (הוריות יג.) שכהן קודם ללוי, ויליף לה הש"ס מהא דכתיב בקרא בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו, ומשמע שאהרן יותר קדוש ממה ומשום שכהן יותר קדוש מלוי, ולכאורה הרי משה רבינו גם היה כהן, ומגלן מהתם שכהן קודם ללוי, ומשמע שאף שמה רבינו היה כהן מיהו קדושתו פחותה מאהרן, ויש לדחות.

[ושמא הביאור בהא שלמשה רבינו לא היה קדושת כהונה, אלא שהתחדש שאעפ"י שהוא לוי יש לו את דיני כהונה, וכל מצות כהונה עליו, מיהו אין לו קדושת כהונה, וממילא לא נאסר באיסורי כהונה, וצ"ע].

רבי ישמעאל אומר יבמה מלך.

א. מבואר בסוגיין שלמשה רבינו היה דין מלך, וכ"כ רש"י בשבועות (טו.) שהמקור שבעינן בקידוש עזרה מלך ממה רבינו שהיה בקידוש העזרה והוא היה מלך.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאה"
 לע"נ רב שמואל ולאה ולייבו ר"ד
 והתורה שמואל לימור ר"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"

לע"נ הרב ר' מאיר גורן

ברכפלד

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ הרב ר' שלמה זילבר
 ונחם מנחם זילבר

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"

לע"נ הרב ר' שלמה זלמן זילמן

קרית ספר

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"

לע"נ הרב ר' יקותיאל וצ"ע

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו וצ"ע
 ג' תמוז ה'תשנ"ב

חבורת
ליב הפז
 בבית המדרש
 קהילת קצות החושן

ועיין בחת"ס (שו"ת או"ח סי' רח) שתמה מאי טעמא לא הרג משה רבינו את כל מי שמרד בו במדבר מדין מורד במלכות שחייב מיתה, ועיי"ש מש"כ.

ב. ובקידושין (לב:) מבואר שמשה רבינו היה עומד ומשמש בסעודה ומוכיח מהתם הש"ס שנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, וצ"ע שהרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ולמבואר בסוגיין שמשה רבינו היה לו דין מלך כיצד היה יכול למחול על כבודו.

ועיין בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ב סי' עג) שכתב שיסוד הדין שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול משום שבעינין שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, ובלא"ה לא תתקיים המלכות, מיהו משה רבינו שנמלך ע"י הקב"ה ליכא ביה להך כללא ושפיר מצי למחול על כבודו.

ג. ועיין במרומי שדה (שבועות טו.) שתמה במבואר בכמה דוכתי (עיין סנהדרין ב. ושם טז.) שמשה רבינו ישב בסנהדרין וצ"ע שהרי אין מושיבין מלך בסנהדרין וכמבואר בסנהדרין (יח.) ומשום שאי אפשר לחלוק עליו וכדילפינן מלא תענה על ריב, וצ"ע דא"כ כיצד משה רבינו ישב בסנהדרין, ועיין.

קב:

לאונסו שרי.

א. לא מבואר כונת הגמרא והרי אם הוא אנוס הוא אנוס, ואין לו מה לעשות, ולמאי נפק"מ בכך "שריי" והרי פשיטא שאסור לו להרהר, ורק שאם הרהר הוא אנוס, וכיצד שייך לומר עלה ששרי.

וידוע שהב"י (או"ח סי' פח) כתב שעיקר החידוש שאם הוא אנוס מלהרהר בדברי תורה מותר לו אף לומר בפה דברי תורה, וזה כונת הגמרא שאם הוא אנוס שרי, מיהו עיין בברכי יוסף שהסיק לאסור להוציא דברי תורה מפיו ואף כשאנוס, וכן פסק המ"ב, וצ"ע דא"כ למאי נפק"מ ששרי.

ב. ובגמרא בברכות (לא.) מבואר שאסור להתפלל מתוך הלכה שאינה פסוקה שמא יהרהר בה בתפילה, ותמהו האחרונים שא"כ יהיה אסור להרהר בהלכה שאינה פסוקה קודם שנכנס לבית הכסא ולבית המרחץ שמא יהרהר בזה, ותי' בחכמת שלמה (או"ח סי' צג ס"ג) שכיון שמבואר בגמרא שאם לאונסו שרי, א"כ אין זה כלל איסור, וממילא לא צריך לגזור שלא יהרהרו לפני זה.

ומבואר עכ"פ שכונת הגמרא שאם הוי לאונס לא הוי כלל איסור, וניחא מאי קמ"ל סוגיין.

גן הדסים

חבורת הלכה
"עטרת שמואל ולאה"
 לע"נ ה"ג שמואל ולאה ולייבו ר"ל
 והתורה שמואל לייבו ר"ל

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"

חבורת מסכתות ש"ס
"תורת מאיר"
 לע"נ הרב ר' מאיר נחמן ז"ל

ברכפלד

חבורת דף היומי
"תורה שלמה"
 לע"נ הרב ר' שלמה ז"ל
 ונחם מנחם ז"ל

חבורת הלכה
"תורת שלמה זלמן"
 לע"נ הרב ר' שלמה זלמן ז"ל

קרית ספר

חבורת דף היומי
"חבורת השותפים"
 חבורת דף היומי בהלכה
"חזון יקותיאל"
 לע"נ הרב ר' יקותיאל ז"ל

חבורת מסכתות הש"ס
"עליית אליהו"
 לע"נ הרב ר' אליהו ז"ל
 ג' תמוז ה'תשנ"ב

חבורת
ליב הפץ
 בבית המדרש
 קהילת קצות החושן